

Waterpieper toont zich een begenadigd visser

Vissende Waterpieper. *Fishing Water Pipit*. Kampereiland, 24 januari 2013. (foto Cor Fikkert).

Cor Fikkert

Tijdens de vorstperiode van januari 2013 was ik op zoek naar wakken in sloten op het Kampereiland Ov om foto's te maken van vogels die hier naar voedsel zochten. Op 24 januari vond ik een wak van 2 m² waar honderden kleine visjes naar lucht haptten. Bij aankomst vlogen een Blauwe Reiger *Ardea cinerea* en een Grote Zilverreiger *Casmerodius albus* weg. Ik parkeerde mijn auto, die gemakshalve als schuiltent diende, op een strategische plaats met goed zicht op het wak. Bijna direct verscheen er een Waterpieper *Anthus spinoletta* die tot mijn verbazing actief vanaf de rand van het wak ging vissen. In de drie kwartier dat ik bij het wak stond, van 14:45 tot 15:30 uur, ving de Waterpieper 16 visjes, alle ca. 4 cm groot. Ik herkende er twee ter plekke, een Baars *Perca fluviatilis* en een Tiendoornige Stekelbaars *Pungitius pungitius*. Het merendeel van de overige vis bestond uit kleine karperachtigen. Achteraf werd op een foto ook nog een Vetje *Leucaspisus delineatus* gezien (med. M. van Straaten).

Van de 16 gevangen visjes at de Waterpieper er zeker zeven op. Deze visjes werden gesloopt door ze achter de kieuwen te pakken en dan te schudden. Meestal kwamen de

ogen er het eerst uit en die werden dan meteen opgegeten. Daarna volgde de kop en dan de rest van de vis. De Waterpieper had minder dan een minuut nodig om zo een visje te verorberen. Was de vis iets te groot om in één keer door de keel te krijgen, dan werd hij nog verder bewerkt. De niet gegeten visjes werden niet bewerkt en in één haal aan de kant gedeponneerd. Waarom ze werden afgekeurd bleef onduidelijk. Zo werd een Baars niet gegeten. Het kan zijn dat deze een te taaie huid heeft en daarmee moeilijk te bewerken is. De andere gemedene visjes werden niet op naam gebracht.

Na het plaatsen van een foto op www.birdpix.nl en op Facebook werd ik erop attent gemaakt dat dit gedrag waarschijnlijk nog nooit is beschreven. Uit de vaardige manier waarop deze Waterpieper in een relatief korte tijd 16 visjes ving, selecteerde en bewerkte, kreeg ik echter de indruk dat de vogel de nodige viservaring had. Een duik in de literatuur leverde één vermelding van vis op als prooi van de Waterpieper. Johnson (1970) beschrijft een waarneming van een Waterpieper die zich tegoed deed aan een dood visje. Bijlsma (1977) vond in het winterseizoen uitsluitend spinnen

en tweevleugeligen Diptera als prooi. Het winterdieet van Waterpiepers in Zuidwest-Polen bestond op basis van uitwerpselen voor 56% uit dierlijk materiaal, 41% plantaardig materiaal en 3% minerale items (Ortowski *et al.* 2010). Kevers domineerden met 69% de 245 dierlijke prooiresten, gevolgd door vliesvleugelige (18%) en tweevleugelige insecten (12%). Ook Witherby *et al.* (1938), Glutz von Blotzheim (1962), Pätzold (1984), Cramp (1988) en Böhm (2000) vermelden een zeer gevarieerd dieet van insecten, spinnen, slakken, wormen en plantaardig materiaal, maar geen vis. Anders is dat voor de nauw verwante Oeverpieper *Anthus petrosus*, waarvan al van oudsher kleine vis als prooi genoemd wordt, zoals langs de kust gevangen soorten als Driedradige Meun *Gaidropsarus vulgaris* en kleine zandspieringen *Ammodytidae* (Witherby *et al.* 1938, Vooos 1960, Cramp 1988). Naast soorten zoals Grote Gele Kwikstaart *Motacilla cinerea* en Waterspreeuw *Cinclus cinclus*, waarvan bekend is dat zij kunnen vissen, valt bij een korte zoektocht op internet op dat er in Nederland ook waarnemingen zijn van zowel Graspieper *Anthus pratensis*, Winterkoning *Troglodytes troglodytes* als Roodborst *Erithacus rubecula* met vis, inclusief foto's. Of ze alle zulke begenadigde vissers zijn als deze Waterpieper valt nog te betwijfelen.

Ortowski *et al.* (2010) berekenden dat 245 dierlijke prooien van Waterpiepers in de winter gemiddeld 4.15 mg aan droge stof bevatten. Van die prooien bevatte 68% minder dan 4 mg aan droge stof. Een Tiendoornige Stekelbaars met een geschatte lengte van *ca.* 4 cm weegt *ca.* 0.47 g, een Vetje

0.69 g en een Baars al bijna 1 g aan versgewicht (van Emmerik & de Nie 2006). Wanneer gemakshalve als gemiddelde het gewicht van het Vetje wordt genomen en het vochtgehalte daarvan op *ca.* 80% wordt geschat (een typisch vochtgehalte voor magere consumptievis), dan gaat het hier om prooien met een gewicht van 138 mg droge stof. Dat is dus al gauw dertig keer zo zwaar als de gebruikelijke prooien, en hiervan werden er nota bene zeven geconsumeerd. Aan versgewicht at de Waterpieper in drie kwartier tijd dus ongeveer 5 g aan vis, al gauw een vijfde tot een kwart van zijn lichaamsgewicht (20-27 g in de winter, Koning 1982).

In de periode dat ik bij het wak geparkeerd stond was alleen de Waterpieper er actief, omdat de reigers niet terug durfden te komen. Hierdoor kon hij ongemoeid vissen. Dit verklaart waarschijnlijk de grote hoeveelheid prooien in zo'n korte tijd; een buitenkansje voor de Waterpieper als zoveel visjes boven aan het wateroppervlak komen door zuurstofgebrek. Toch blijft opmerkelijk hoe behendig de vogel dit deed, terwijl vissende Waterpiepers kennelijk een onbekend fenomeen zijn.

DANKWOORD

Voor hulp bij de totstandkoming van dit artikel dank ik Li-mosa-redacteur Romke Kleefstra. Nuttige informatie werd verder verkregen van Rob Bijlsma, Gerrit Gerritsen, Menno van Straaten en Ingrid Tulp.

Cor Fikkert

Waterpieper met Tiendoornige Stekelbaars. Water Pipit with Nine-spined Stickleback *Pungitius pungitius*. Kampereiland 24 januari 2013.

LITERATUUR

- Bijlsma R.G. 1977. Voorkomen en oecologie van *Anthus spinolette spinolette* en *A.s. littoralis* in de uiterwaarden van de Rijn bij Wageningen. *Limosa* 50: 127-136.
- Böhm C. 2000. Die Wasserpieper. Vom Meeresstrand zum Gletscherstrand. AULA-Verlag, Wiebelsheim.
- Cramp S. (ed.) 1988. The Birds of the Western Palearctic V. Oxford University Press, Oxford.
- van Emmerik W.A.M. & H.W. de Nie 2006. De zoetwatervissen van Nederland. Ecologisch bekeken. Vereniging Sportvisserij Nederland, Bilthoven.
- Glutz von Blotzheim U.N. 1962. Die Brutvögel der Schweiz. Schweizerische Vogelwarte Sempach, Aarau.
- Johnson I.G. 1970. The Water Pipit as a winter visitor to the British Isles. *Bird Study* 17: 297-319.
- Koning F.J. 1982. Over fenologie en biometrie van Oever- en Waterpieper *Anthus spinolette*. *Limosa* 55: 115-120.
- Ortowski G., J. Karg & J. Czarnecka 2010. Food of Water Pipits *Anthus spinolette* on wintering grounds in southwest Poland. *Bird Study* 57: 401-405.
- Pätzold R. 1984. Der Wasserpieper. Die Neue Brehm Bücherei 565, Wittenberg Lutherstadt.
- Voous K.H. 1960. Atlas van de Europese vogels. Elsevier, Amsterdam / Brussel.
- Witherby H.F., F.C.R. Jourdain, N.F. Ticehurst & B.W. Tucker 1938. The Handbook of British Birds, Vol. 1. H.F. & G. Witherby, London.

Cor Fikkert, Groenendael 161, 8271 EJ IJsselmuiden; cor@filternet.nl (corfikkert.blogspot.nl)

Skillful fishing by a Water Pipit *Anthus spinolette*

On January 24th 2013 a Water Pipit was seen fishing on the edge of a 2 m² ice-hole near Kampen, Overijssel. Within 45 minutes the bird caught 16 small fish, with a length of about 4 cm each. At least three species were recognized: Eurasian Perch *Perca fluviatilis*, Sunbleak *Leucaspis delineatus* and Nine-spined Stickleback *Pungitius pungitius*. The rest consisted of cyprinid fish *Cyprinidae*. Seven fishes were rapidly molested and eaten by the Water Pipit. Shaking the eyes out and eating these first, then ripping the head off and consuming the rest of the body hardly took a minute per fish. The other nine fishes were discarded immediately, without handling.

Despite this apparent proficiency which might indicate experience, this seems to be the first documented record of a fishing Water Pipit. The species is known to take a wide variety of prey, mainly invertebrates but also plant food items. The amount of fish eaten was extraordinary. The water pipit had the whole ice-hole to itself, with hundreds of small fish at the surface gasping for air. It was estimated that the bird consumed about 5 g of fresh fish in 45 minutes, a fifth to a quarter of its own body mass. Each fish would contain about 138 mg of dry matter, while the species' more usual animal prey items have a dry mass of about 4 mg on average.